

Britanski leteći Teletabisi

Tekst i fotografije Stefan Degraef i Edwin Borremans
Prijevod Saša Pavlović

"Turbulent Team" – savršenstvo u džepnom izdanju

Programima današnjih aeromitinga uglavnom dominiraju bučni moderni zrakoplovi visokih performansi poput lovačkih aviona, te zrakoplova iz vremena II svjetskog rata čiji su piloti uvelike doprinijeli suvremenoj povijesti zapadne Europe.

Istovremeno sveprisutna stroga pravila vezana uz sigurnost letenja, kao i sve stroži uvjeti osiguranja, prisiljavaju organizatore da pilotima sudionicima aeromitinga postavljaju različita ograničenja. Organizatori također moraju jasno definirati liniju koja razdvaja publiku od područja nad kojim se izvodi program, te

najmanju visinu ispod koje zrakoplovi tijekom izvođenja programa ne bi smjeli letjeti. Ova sigurnosna ograničenja, koja često postavlja nacionalni zrakoplovni ured ili su ona čak regulirana i zakonom, vitalna su za dobru organizaciju aeromitinga, ali u velikoj mjeri smanjuju toliko

željenu interakciju između pilota i publike. U krajnju ruku, piloti više nisu u mogućnosti slobodno i neovisno kreirati vlastiti program već moraju pronaći kompromis sukladan ograničenjima koje postavlja organizator te manevarskim i vizualnim karakteristikama zrakoplova kojeg lete.

Nova regulativa na aeromitinzima povećala je profesionalizam kod pilota koji sudjeluju u programu, a postavila je i iskustvene norme za ovakav vid letenja. Nadalje, svi učesnici moraju imati i zakonsku, kao i finansijsku osnovu za sudjelovanje.

Pokazni timovi, uglavnom sastavljeni od entuzijasta, ali ujedno i iskusnih "vikend pilota" koji publici žele prikazati svoje "leteće igračke" i svoju vještinu upravljanja njima, redovito se suočavaju s izazovima koji nisu dio letačkog programa.

Dvadeset minuta zabave

Jedan od britanskih timova sastavljen od "vikend pilota" baziran je na Lashenden-Headcornu (Kent). Iza naziva "Turbulent Team" kriju se četiri različito obojena aviona tipa Druine D31 Turbulent. Ovi su avioni jednosjedi, otvorenog kokpita, i što je još važnije – džepnih dimenzija. Članovi "Turbulent Teama" već su navikli na spuštanje obrva organizatora aeromitinga

Džepni avioni i njihovi piloti moraju zaraditi pažnju publike inovativnom, svježom i interesantnom letnom rutinom.

prilikom razgovora o njihovom letačkom programu. Obrve se posebno spuštaju pri razgovoru o visinama, budući da je najveća visina u rutini "Turbulent Teama" zapravo najmanja dozvoljena za "normalne" sudionike. Opremljeni decibelima koje proizvodi Volkswagenov motor od 1600 kubika koji se nekad ugrađivao u popularnu Bubu, četiri aviona D31 Turbulent i njihovi piloti moraju zaraditi pažnju publike inovativnom, svježom i interesantnom letnom rutinom, a da niti na jednu sekundu ne ugroze svoju sigurnost i sigurnost publike.

Dvadesetominutna letna rutina počinje grupnim letom sva četiri aviona u uskoj formaciji, te zaokretima u četverokutnoj i dijagonalnoj formaciji. Tako se odmah na početku programa može vidjeti vještina pilota, ali i male dimenzije aviona čiji je raspon krila samo nešto veći od 6 metara. Kako bi se zadržala pažnja publike, formacija se razdvaja u dva para koja poniru jedan nasuprot drugome kako bi

"Turbulent Team" ima ukupno 9 članova, a nastupe pred publikom uvježbavaju do savršenstva

proletjeli ispod vrpce postavljene na visini od 5,5 metara. Nakon prolaska ispod vrpce, na visini nešto malo većoj od jednog metra, parovi proljeću jedan pokraj drugoga. Ovaj manevar se još jednom ponavlja, a nakon toga se dva para ponovo "stapaju" u jednu formaciju. Cijela formacija od četiri aviona još jednom ponire kako bi avioni jedan za drugim proletjeli ispod vrpce. Sada kada su zasigurno dobili pažnju publike, avioni iz "T-Teama" započinju nalet u kojem će cvijećem bombardirati stupove koji drže vrpce. Cvijeće je prije aeromitinga kupljeno u lokalnoj cvjećarni, a buketi

Letenje u formaciji se u "T - Teamu" uvježbava do savršenstva

napetosti zapravo pokazuje da atraktivan program može izrasti iz entuzijazma uz znatno manja ulaganja. Ova letna rutina također pokazuje visok nivo uvježbanosti i entuzijazma ovih srednjovječnih "vikend pilota".

Svih devet članova "Turbulent Teama" ima veliko iskustvo u letanju jedrilica i aviona s klasičnim stajnim trapom (repni kotač), i svi su uvježbani za izvođenje programa na svim pozicijama u formaciji. Rutina se uvježbava najmanje svaka dva tjedna, a uvježbavaju je svi piloti kako bi je uvijek bili spremni odletjeti, bez obzira na

poziciju u formaciji. S obzirom na težinu aviona od samo 200-tinjak kilograma bez pilota, letenje u formaciji po jakom vjetru može biti vrlo zahtjevno s obzirom na međusobnu udaljenost aviona koja iznosi otprilike 3 metra. Komunikacija radio stanicom minimalna je s obzirom na činjenicu da je kokpit otvoren, pa su uši pilota relativno nezaštićene od buke motora i fujkanja zraka oko kokpita. S obzirom na malu relativnu udaljenost između aviona tijekom leta u formaciji, komunikacija za vrijeme rutine vrši se znakovima rukom.

Jedna od glavnih atraktivnosti je proljetanje avionom ispod vrpce koja je na visini od 5,5 metara

težine 0,5 kg bacaju se s visine od 45 do 60 metara. Nakon što je cilj bombardiranja zatrpan buketima cvijeća, u zrak se puštaju mali baloni napunjeni helijem. Balone će (ako sve bude po planu) napasti četiri Turbulenta te ih sve probušiti svojim oštrim drvenim elisama.

Nakon što su postali "balon – asovi" Turbulenti još jednom proljeću jedan po jedan ispred publike naginjući se s krila na krilo za pozdrav, nakon čega također jedan po jedan dolaze na slijetanje.

Naviknutima na dobro uvježbane i spektakularne programe vojnih zrakoplova koji svoje manevarske sposobnosti prikazuju na dobro posjećenim i popularnim aeromitingima i zrakoplovnim izložbama, ova low-tech rutina puna

Iako se za vrijeme leta često sporazumijevaju znakovima rukom, za komunikaciju radio-stanicom je zbog vjetra potrebna maska.

Svaki dio letne rutine se prije polijetanja detaljno razrađuje

Godine 2006. "Turbulent Team" ukupno je 18 puta izvodio svoju rutinu na aeromitinzima na području južnog dijela Engleske. Između ostalog nastupali su u RAF-ovoj bazi u Marhamu u kojoj su stacionirani avioni Tornado IDS, na aeromitingu na aerodromu London City, te na aeromitingu "Wings 'n Things Airshow" u Woodchurchu, nekoliko kilometara udaljenom od Headcorna. Dvije godine ranije "T-Team" je nastupio i u Francuskoj, na aeromitingu južno od Pariza. Ovaj aeromiting, na koji se uglavnom pozivaju povijesni ratni zrakoplovi i oldtimeri, održava se u mjestu La Ferté Alais pod nazivom "Fête Aérienne".

A

Tabisi i tigrovi

Avion Druine D31 Turbulent dizajnirao je pedesetih godina prošlog stoljeća francuski konstruktor Roger Druine.

Tvrtka Rollason Aircraft and Engines Ltd, smještena u Croydonu (južno od Londona) modificirala je inicijalni dizajn i započela proizvodnju aviona 1958. godine. Velik broj aviona kupila je udruga "Tiger Club", osnovana 1956. godine. Jedan od suosnivača te udruge bio je i vlasnik tvrtke Rollason Aircraft.

Avioni su se u tvrtki Rollason Aircraft proizvodili od 1958. do 1966. godine, a mnogi od njih po Velikoj Britaniji lete i danas.

Od samog početka "Tiger Club" je ovaj avion koristio za letenje na aeromitinzima. Prvi prikaz letne rutine na aeromitingu bio je u kolovozu 1959. godine, a ubrzo nakon toga "T-Team" je postao jedan od redovitih učesnika na aeromitinzima u Velikoj Britaniji. Broj aviona se od ranih 60-ih godina prošlog stoljeća mijenjao od tri pa do (čak) devet, a uvijek su bili obojeni različitim bojama.

"Tiger Club" iz Headcorna vlasnik je četiriju aviona D31. Klub je također vlasnik jednog aviona PA18-90 SuperCub koji se koristi za preobuku pilota za letenje aviona s reprim kotačem, po jednog aviona CAP 10C, i Jodel D150, te dva dvokrilca de Havilland DH-82A Tiger Moth. Jedan od ta dva Tiger Motha ujedno je i najstariji primjerak na svijetu – nosi registraciju G-ACDC, a registriran je u veljači 1933. godine.

